

Živalske metafore kot vir imen, vzdevkov in priimkov

Janez Keber

IZVLEČEK: V članku avtor obravnava priimke, ki neposredno ali posredno izhajajo iz živalskih nazivov. Težišče njegove obravnave je na živalskih metaforah in primerah, ki so imele v poimenovalnem oziroma priimkovnem procesu pomembno vlogo.

ABSTRACT: The article discusses last names originating directly or indirectly from animal names. The treatment is focussed on animal metaphors and similes which had important influence on the process of giving names or surnames.

Moje delo *Živali v prisposodobah* odpira v zvezi z živalskimi nazivi mnoge nove aspekte in raziskovalne pobude. Ti se nanašajo med drugim tudi na raziskovanje osebnih imen, tj. imen, vzdevkov in priimkov, ki so nastali iz živalskih nazivov. Iz le-teh so nastala še druga lastna imena, vendar se bom tu omejil samo na osebna imena.

O priimkih, ki so nastali iz živalskih nazivov, je med drugimi¹ pisal Pavle Merkù v članku *Naši živalski priimki (Jadranski koledar 1982, Trst, 117–122)*. Izpostavil in poudaril je predvsem nekatere posebnosti takih slovenskih priimkov s Tržaškega, v Beneški Sloveniji in Reziji. Priimki in imena iz živalskih nazivov so sicer znani v vseh evropskih jezikih. V Sloveniji je skupina takih priimkov zelo opazna in številna. To med drugim potrjujejo statistični podatki Zavoda za statistiko Republike Slovenije.

Živalski nazivi se kot imenske podstave pojavljajo že v staroslovenskih imenih. Otto Kronsteiner npr. v knjigi *Die alpenlawischen Personennamen* omenja naslednja taka imena: **Jagne** (v letih 1060–1064), **Jastreb** (leta 1111), **Jelen** (leta 1030), **Kozar** (8. stol.), **Kozlic** (leta 1203), **Kunigoj** (leta 1130), **Medved** (leta 1156), **Tur** (9. stol.), **Vevera** (12. stol.), **Volkoj** (12. stol.), **Volkonęga** 957–993), **Zveręe** (12. stol.), **Zverec** (12. stol.), **Zverica** (leta 1185), **Zverić** (leta 1134),

¹ Vsak raziskovalec priimkov in imen prej ali slej naleti na imena in priimke, ki so nastali iz živalskih nazivov. Kateri so ti raziskovalci pri nas, je možno prebrati npr. v bibliografiji v moji knjigi *Leksikon imen*, ki je izšla leta 1996. Poimenovanje *živalski priimki*, ki ga uporablja P. Merkù, je zelo praktično, ni pa preveč natančno, saj ga lahko razumemo tudi kot »živalski vzdevki«.

Zverigoj (leta 1134), **Zverina** (12. stol.), **Zverinēga** (12. stol.), **Zverka** (12. stol.), **Zverko** (leta 990), **Živina** (957–993). Izbor imen tu ni posebno velik, saj manjka kar precej znanih živali.² Kot kažete današnje stanje in fond obravnavanih priimkov, pa so bili v poimenovalnih in priimkovnih procesih brez dvoma udeleženi nazivi skoraj vseh na našem ozemlju takrat znanih živali. Zanimiva je velika produktivnost splošnega živalskega naziva *zver*. Glede na to ni presenetljivo, da je dandanes priimek **Zver** zelo pogost.

Dejstvo, da so bila imena iz živalskih nazivov na slovenskih tleh v veljavi že od nekdaj, je za poimenovanje svojih junakov posrečeno uporabil pisatelj Janez Jalen v zgodovinski povesti *Bobri*, npr.: **Bela Ovca**, **Brkati Som**, **Brglez**, **Čopasta Priba**, **Dolgobradi Kozel**, **Dolgogrivi Zober**, **Drobna Grlica**, **Drzni Jastreb**, **Drzni Kozorog**, **Godrnjavi Medved**, **Grabljivi Rak**, **Hrček**, **Jasnooki Orel**, **Jazbec**, **Krivokljun**, **Lepolasa Veverka**, **Mrki Jež**, **Neokretni Karp**, **Okretni Lipan**, **Oprezni Srnjak**, **Ostorogi Jelen**, **Ostrovidni Sokol**, **Pegasti Ris**, **Pikasta Postrv**, **Ponirek**, **Presukani Lisjak**, **Rakar**, **Redkozoba Ščuka**, **Rjavi Medved**, **Sivi Volk**, **Škrjanček**, **Tankonoga Čaplja**, **Tršati Tur**, **Tvegavi Gams**, **Udarni Jalan**, **Urni Sulec**, **Vitorogi Oven**, **Vztrajni Volk**, **Zajček**, **Žvižgajoči Svizec**.³

Staroslovenska imena, med njimi tudi tista iz živalskih nazivov, so bila po pokristjanjenju Slovencev polagoma v nekaj stoletjih, dokončno pa po tridentinskem koncilu konec 16. stoletja, izpodrinjena s tujimi svetniškimi. Zato danes pri nas skorajda nimamo slovenskih ali slovanskih rojstnih imen iz živalskih nazivov.⁴ Poimenovanje z domačimi slovenskimi imeni pa je ostalo v spominu naših prednikov do časa, ko so začeli nastajati priimki. Za tvorbo teh so bili poleg drugih uporabljeni tudi vzdevki in imena, ki so nastali iz živalskih nazivov. To nam dokazujeta današnje veliko število in pogostnost priimkov, ki se povezujejo z njimi.

V oblikovno tvorbenem pogledu bi lahko priimke, ki so neposredno ali posredno nastali iz živalskih nazivov, uvrstili v tri skupine.

V *prvi* so priimki, ki so po obliki enaki živalskim nazivom, npr. **Bolha**, **Čebela**, **Črv**, **Golob**, **Gril**, **Jazbec**, **Jelen**, **Keber**, **Kokot**, **Kos**, **Krt**, **Lisjak**, **Lisica**, **Medved**, **Merjasec**, **Miš**, **Mravlja**, **Muha**, **Orel**, **Petelin**, **Piščanec**, **Prašič**, **Rak**, **Sova**, **Sraka**, **Srna**, **Srnjak**, **Sršen**, **Ščurek**, **Vrabc**, **Volk**, **Žohar**.

² Popolnejšo sliko o obravnavanih imenih bi dobili, če bi upoštevali še druge starejše vire, npr. *Gradivo za zgodovino Slovencev I–V* F. Kosa (gl. vire in literaturo na koncu).

³ Omenjena imena bi bilo zanimivo podrobneje obdelati – npr. katera od naštetih so bila uporabljena v priimkovnem procesu. Za zdaj nisem raziskoval, kaj je o teh imenih povedala literarna veda, kar bi bilo za temeljitejšo imenoslovno obravnavo nujno. Očitno pa je, da je bil pisatelj izbor imen skrbno premišljen, kot je bil npr. tudi v romanu *Pod svobodnim soncem* F. S. Finžgarja. Imenoslovnih razprav o imenih ali (in) priimkih v slovenskih literarnih delih je pri nas še zelo malo (gl. literaturo na koncu).

⁴ Izjeme so nekatera imena, ki so prišla k nam s priseljenci iz drugih nekdanjih jugoslovanskih republik, npr. ime **Vuk** (leta 1994: 6 imen, 1994: 814 priimkov), **Vuka** (1994: 9), **Vukica** (1994: 29), **Vukosava** (1994: 54). Z živalskimi nazivi pa se povezuje pri nas več uveljavljenih rojstnih imen tujega izvora, npr. **Uršula** (medvedka), **Lea** (antilopa, divja krava, kača), **Agneza**, **Neža** (ovca), **Bernard** (močni medved), **Debora** (čebela), **Rahela** (ovca), **Rebeka** (krava), **Wolf** (volk), **Adolf** (plemeniti volk), **Wolfgang** (volčja hoja), **Melita**, **Melisa** (čebela, med), **Jona** (golob).

V *drugi* so t.i. izpeljani priimki, kot npr. **Golobič**, **Koselj**, **Kravanja**, **Kravina**, **Kravos**, **Medvedič**, **Muhič**, **Mušič**, **Sokolič**, **Srnko**, **Volčič**, **Zmajšek**. Priimek **Golobič** je npr. nastal iz imena ali priimka **Golob** s sufiksom *-ič* in je prvotno pomenil 'sin Goloba'. Tako tvorjenih priimkov, tj. iz imen očetov, je v Sloveniji kar precej, seveda pa ne samo iz imen, ki so nastala iz živalskih nazivov. Funkcijo tvorbe *izočetnih* priimkov (*patronimikov*) imajo v slovenskem jeziku še drugi sufixi, kot *-e*, npr. **Mravlje** (: **Mravlja**), **Kozole** (: **Kozel**), *-(e)č*, npr. **Grilec**, **Grilc** (: **Gril**), **Jelenc** (: **Jelen**), *-ko*, npr. **Jelenko** (: **Jelen**), *-ek*, npr. **Prašček** (: **Prašč**), *-ak*, npr. **Mravljak** (: **Mravlja**) itd. Enako Funkcijo ima včasih tudi sestavljen sufix *-šek* (*-šček*, *-šak*: iz **ski + -jak*), npr. **Kebršek** (: **Keber**), **Petelinšek** (: **Petelin**), **Medvedšek** (: **Medved**), kar dokazujejo tudi priimki iz drugih osnov, kot **Kramaršek**, **Fideršek**. Priimke **Petelinšek**, **Medvedšek**, **Medvešek** je možno razlagati tudi iz zemljepisnih imen, pri čemer ti priimki prvotno označujejo prebivalca kraja *Petelinje*, *Medvedje* ipd. ali prišleka iz le-teh.

V *tretji* skupini so priimki, ki so posredno povezani z živalskimi poimenovanji, npr. **Gosar** (: *gosar*), **Jazbinšek** (: *Jazbine*)⁵, **Kačar** (: *kačar*), **Konjar** (: *konjar*), **Kozar** (: *kozar*), **Ptičar**, **Ftičar** (: *ptičar*), **Ribič** (: *ribič*), **Ribičič** (*sin Ribiča*), **Ribnikar** (: *ribnik*, *Ribnik*) itd. Nastali so torej iz besed, ki so večinoma izpeljane iz živalskih nazivov. Tako npr. *konjar*, *ptičar* poimenujeta osebi, ki se ukvarjata s konji, s pticami, *ribič* osebo, ki lovi ribe.

Kako so nastali imena, vzdevki in priimki iz posameznih živalskih nazivov, je na kratko prikazano tudi v živalskih zgodbah mojega dela *Živali v prisposodobah 1, 2*. Izhodišče so po vsej verjetnosti živalske *primere*, s katerimi se nazorno in slikovito označujejo lastnosti ljudi, in sicer tako, da se primerjajo z živalskimi.⁶ Te so lahko resnične, domnevne ali izmišljene. Tako je npr. primera *zvit kot lisjak* v pomenu 'zelo zvit' tesno ali vsaj razvojno povezana z metaforično rabo izraza *lisjak* v ekspresivnem pomenu 'zvit, prebrisan človek'. Enako bi lahko rekli za metaforični izraz *lisica*, ki lahko izhaja iz primere *zvit kot lisica*, potrjujeta pa jo tudi izraza *lisica zvitorepka*, *lisica zvita tica*.

Po podobnem vzorcu, tj. od *živalskega naziva* prek *primere* in *metafore* so nastali mnogi vzdevki, imena in priimki. Ni pa nujno, da bi vsak današnji priimek, ki je nastal iz živalskega naziva na opisan način, dandanes tudi imel ustrezno primero in metaforo. Tako npr. v zvezi s priimkom **Sraka** (1971: 232) lahko pomislimo na primeri *dreti se*, *krasti kot sraka*, kot metafora pa je *sraka* slabšalno 'kdor govori s kričavim, neprijetnim glasom'. Izraz *sraka* pa se uporablja tudi kot psovka, npr. *Kaj se pa dereš, sraka*.

⁵ Priimek **Jazbinšek** je prvotno pomenil 'prebivalec Jazbine' ali 'prišlek iz kraja, zaselka Jazbine'. Krajevno ime, ime zaselka ali ledinsko ime *Jazbina*, *Jazbine* izhaja iz besede *jazbina* 'prebivališče, brlog jazbeca', *jazbina* pa je izpeljanka iz besede *jazba* 'jama, votlina'. Iz te besede izhaja živalski naziv *jazbec*, ki je tako poimenovan po predstavi 'jamar, votlinar', torej po mestu prebivanja.

⁶ Predstave o tipičnih, ustaljenih lastnostih posameznih živali so se izoblikovale že v basnih, od Ezopa prek Krilova do Lafontainea in še koga. Te predstave se ne ujemajo vedno z resničnim stanjem v živalskem svetu. Treba je tudi vedeti, da celo živali ene vrste niso vse čisto enake in da ima vsaka svoje posebnosti. To se da zlahka ugotoviti že s pozornim opazovanjem.

Priimek **Kalin** je nedvomno povezan z živalskim nazivom *kalin* 'ptica pevka s kratkim, debelim kljunom'. V prenesenem pomenu, torej kot metafora, je *kalin* ekspresivno 'moški, navadno prebrisan, sleparski'. **Kalinu** ustrezeni priimek je **Gimpelj** (1971: 79), ki je nemškega izvora (der *Gimpel* 'kalin; butec, gumpec', *gimpelhaft* 'butast'). Pomenska razlika med slovensko in nemško metaforo kaže, da se isti živali pri različnih narodih lahko pripisujejo različne lastnosti, kar vpliva na različen pomen primer in metafor. Razlike v pripisovanju lastnosti živalim pa se lahko pojavijo celo v okviru enega jezika.

Slovenski priimek **Jazbec** (1971: 1121) je prek vzdevka najverjetneje povezan s primero *spati kot jazbec* 'trdno spati' in metaforo *jazbec* slabšalno 'čudaški, samotarski človek'. Z isto živaljo je povezan nastanek priimka **Daks** (1971: 20), ki izhaja iz nemškega *der Dachs* 'jazbec', preneseno 'predrznež, zelenec'. Primera *schlafen wie ein Dachs* se ujema s slovenskim *spati kot jazbec*, a v nemščini obstajata še primeri *faul wie ein Dachs* (tj. 'len kot jazbec') in *arbeiten wie ein Dachs* (tj. 'delati kot jazbec') v pomenu 'naporno delati, delati kot živina'. Nemški **Daks** je za razliko od **Jazbeca** lahko torej nastal iz vzdevka z več možnimi pomeni, tj. od zaspanca ali lenuha do pridnega človeka.

Priimek **Kapelj** (1971: 160) se povezuje z živalskim nazivom *kapelj* 'sladkovodna riba z zelo veliko in široko glavo', ki pa se vsaj po SSKJ ne uporablja metaforično, ampak samo v primeri *zijati kot kapelj*. Vprašanje je, kakšnega človeka so prvotno poimenovali z vzdevkom **Kapelj**. Je bil to morda človek z zelo veliko in široko glavo ali tisti, ki ima vedno odprta usta?

Živalske metafore, tj. živalski nazivi v prenesenih pomenih, so poleg primer zelo priročne za poimenovanje ljudi po njihovih telesnih, značajskih ali vedenjskih lastnostih. Tako so nastali vzdevki in imena, iz teh pa v posebnem, tj. v priimkovnem procesu, priimki. V našem primeru tudi priimki **Lisjak** in **Lisica** z različicama **Lesjak** in **Lesica**, **Sraka**, **Kalin**, **Jazbec**, **Kapelj** itd. Imena, ki so nastala iz nazivov pomembnejših, večjih, nevarnejših živali, niso nastala samo na osnovi primerjanja njihovih lastnosti, ampak predvsem iz želje ljudi, da bi poimenovanci postali tako močni, pomembni kot te živali, da bi torej zlasti njihove dobre lastnosti prešle nanje. Kot taka bi lahko imeli imena **Medved**, **Volk**, **Jelen**, **Lev**, **Merjasec**, **Bik**, **Orel**, **Oven**, **Petelin**. Pri nazivih večjih, pomembnejših živalih je na poimenovanje z njimi gotovo vplivala tudi njihova *simbolika*, ki je v tesni povezavi z *metaforiko* in *frazologijo* posamezne živali. O tem je več povedano v delu *Živali v prisposodobah 1, 2*.

V nadaljevanju navajam izbor priimkov, katerih nastanek je povezan z živalskimi nazivi na zgoraj opisan način, tj. prek primer in metafor, ter nekaj priimkov, ki posredno izhajajo iz živalskih nazivov (glavna vira za to predstavitev sta SSKJ in delo *Živali v prisposodobah 1, 2*):

Bolha (1971: 135 oseb): po SSKJ ni primere ali metafore (prim. nemško pogovorno *Floh* 'rekrut; jezikov, predrzen, nesramen človek'; francosko *la puce* 'oseba majhne postave' itd.);

Cucek (1971: 52): *tresti se kot cucek*; *cucek* nizko 'pohleven, bojazljiv človek';

Čebela (1971: 55): *delaven, marljiv, priden kot čebela* 'zelo delaven,

marljiv, priden'; *čebelica* 'najmlajša članica taborniške organizacije' tudi 'pridna učenka' (prim. rojstno ime **Debora** iz hebrejskega *deborah* 'čebela, pridna');

Črv (1971: 179), **Čeru** (1971: 99), **Červ** (1971: 52): *zvijati se kot črv*; *črv* ekspresivno 'nepomemben, neznamenit človek';

Golob (1994: 4039): 'miroljuben človek' v zvezi *golobi in jastrebi* (prim. *golob miru* 'podoba goloba kot simbol miru' in *golobica, golobičica, golobička* ekspresivno 'mlada, ljubka ženska'; v angleškem slengu *pigeon* 'prismoda, tepec, lahkovernež', francosko *pigeon* 'naivnež, opeharjenec' itd.);

Gosak (1971: 266): *biti neumen kot gosak*; *gosak* 'mož porodnice' (prim. *gos* slabšalno 'neumna, navadno tudi domišljjava ženska');

Govedič (1971: 127): *govedo* slabšalno 'neroden, navadno surov človek'; tudi psovka: *govedo* neotesano (gl. še spodaj);

Jastrobnik (1971: 16): *gledati, prežati kot jastreb*; *jastreb* redko 'grabežljivec', publicistično 'zagovornik vojne';

Jazbec (1971: 1121): *spati kot jazbec* 'trdno'; *jazbec* slabšalno 'čudaški, samotarski moški';

Kobilica (1971: 69), **Kobilca** (1971: 89): *kobila* nizko 'ženska močne postave, navadno mlajša';

Kokošar (1971: 104): *kokošar* 'rejec, prodajalec kokoši; kurji tat; kragulj';

Kokot (1971: 578): narečno vzhodno *kokot* 'petelin' (gl. **Petelin**);

Komar (1971: 263): starinsko *komar* 'kdor prisostvuje igri s kartami, šahovski igri ter posega vanjo navadno z nezaželenimi pripombami, nasveti'; *'majhen, suh, nepomemben človek';

Konjar (1971: 123): *konjar* 'kdor se poklicno ukvarja z oskrbovanjem konj', starinsko 'konjski prekupčevalec';

Konjc (1971: 13), **Konje** (1971: 32), **Konjiček** (1971: 24): *garati kot konj, močen kot konj*; *konj* slabšalno 'velik, neroden človek'; tudi kot psovka: Glej, kam stopiš, *konj!*

Košmrlj (1971: 256): *brenčati kot čmrlj* (več o priimku gl. *Živali v prisposodobah* 1, 30);

Kozar (1971: 715): *kozar* 'kozji pastir';

Kozel (1971: 381): *smrdeti kot kozel* 'zelo, močno'; *kozel* slabšalno 'neumen, neresen človek' in 'objesten, pohoten moški';

Krt (1971: 175), **Kert** (1971: 150): *riti kot krt*; *zakopati se v kaj kot krt*;

Kur (1971: 28): narečno vzhodno *kur* 'petelin' (gl. **Petelin**);

Lesica (1971: 34): gl. zgoraj;

Maček (1971: *priti potihlo kot maček*; *maček* ekspresivno 'izkušen, spreten, prebrisan človek, zlasti moški');

Medved (1971: 2356): *močen kakor medved*; *hoditi kot medved*; *medved* ekspresivno 'močen, okoren, navadno dobrodušen človek';

Miš (1971: 28): *biti tiho kot miš* 'zelo', *biti moker kot miš* 'zelo; popolnoma'; ekspresivno *ne biti ne tič ne miš* 'ne imeti izrazitih lastnosti, značilnosti';

Mravlja (1971: 121): *priden kot mravlja*;

Muha (1971: 202): *pijan, siten kot muha* 'zelo, hudo'; ekspresivno *On je*

muha proti tebi 'zelo nepomemben; zelo slaboten, šibek'; **muha* 'nemiren, siten, majhen človek';

Orel (1971: 559): *vreščati kot orel*; *orel* knjižno, ekspresivno 'odločen, pogumen človek';

Osel (1971: 17), **Oselj** (1971: 46): *trmast, uporen kot osel*; *osel* slabšalno 'omejen, neumen človek'; tudi kot psovka: Molči, *osel!*

Ovca (1971: 50): *krotek kot ovca*; *razbežati se kot ovce*; *ovca* ekspresivno 'pohleven, ubogljiv človek';

Oven (1971: 500): *blejati, meketati kot oven*; **oven* 'trmoglavec, zakrknjenec, kujavec';

Pajek (1971: 232), **Pajenk** (1971: 61), **Pajk** (1971: 721): *suh kot pajek*;

Pesjak (1971: 240): *pesjak* redko 'rejec psov'; 'prostor za pse, pasja hišica' (gl. **Cucek**);

Petelin (1971: 510): *držati se, hoditi kot petelin* 'ponosno, bahavo'; *petelin* 'kdor se hitro razburi, stepe; kdor domišljavo, oblastno govori, se vede' (prim. še glagol *peteliniti se*);

Polh (1971: 129), **Povh** (1971: 285): *spati kot polh* 'trdno'; *debel kot polh*;

Povž (1971: 29): *hoditi, lesti, obračati se kot polž* 'zelo počasi';

Ptičar (1971: 34), **Ftičar** (1971: 88): *ptičar* 'kdor lovi ali prodaja ptiče' in 'lovski pes';

Ptiček (1971: 32): *jesti kot ptiček* 'zelo malo', *ptiček* ekspresivno 'iznajdljiv, prebrisan človek';

Pur (1971: 33), **Purič** (1971: 72): *biti rdeč kot puran*;

Racman (1971: 88): *hoditi kakor racman*;

Rak (1971: 476): *rdeč kot kuhan rak* 'zelo';

Ribič (1971: 1532): *ribič* 'kdor se ukvarja z ribolovom';

Sokol (1971: 36): *imeti oči kot sokol* 'zelo dobro videti'; *sokol* knjižno ekspresivno 'odločen, pogumen človek';

Sova (1971: 27): *gledati kot sova* 'jezno, neprijazno'; *sova* slabšalno 'grda, neprijazna ženska';

Sraka (1971: 232): *dreti se, krasti kot sraka*; *sraka* slabšalno 'kdor govori s kričavim, neprijetnim glasom';

Srna (1971: 28): *boječ kot srna*; *hoditi kot srna* 'lahkotno'; *hitra, vitka kot srna*; *srna* ekspresivno 'ljubka, vitka ženska';

Sršen (1971: 279): *gledati kot sršen*; *hud kot sršen*;

Volk (1971: 1083), **Vovk** (1971: 1387), **Vouk** (1971: 198): *krvoločen, požrešen kot volk*; *lačen kot volk*; *volk* slabšalno 'krvoločen, neusmiljen človek; pohlepen, brezobziren človek';

Vrabec (1971: 291): *živeti brezskrbno kot vrabec v prosu*; *vrabec* evfemiistično 'hudič';

Zajc (1971: 2660), **Zajec** (1971: 466), **Zavec** (1971: 517): *slišati kot zajec* 'zelo dobro'; *spati kot zajec* 'zelo rahlo'; *teči kot zajec* 'zelo hitro'; *zajec* slabšalno 'bojazljiv, strahopeten človek';

Zmajšek (1971: 14): *rjoveti kot zmaj*; *zmaj* ekspresivno 'človek, navadno ženska, ki silovito napada, navadno z besedami'; 'neugnan, zelo živahen otrok';

Žabar (1971: 54): *žabar* 'kdor lovi ali prodaja žabe'; slabšalno 'prebivalec področja z žabami';

Žuna (1971: 24): *piti kot žolna* 'zelo dosti, pogosto'; *žolna* ekspresivno 'kdor dosti, pogosto pije'.

Vse živalske metafore, tj. živalska poimenovanja v prenesenih pomenih, pa vsaj glede na današnje stanje niso bile uporabljene kot imenske podstave. To velja posebno za živalske metafore z zelo negativnim pomenom, ki se uporabljajo tudi kot psovke, npr. *bik*, *konj*, *krava*, *osel*, *pes*, *svinja*. Zanimivo je, da je med takimi metaforami izjema *osel*, iz katere je v slovenskem jeziku prek vzdevka nastal priimek **Osel**, ki pa se večinoma skuša prikrivati s pisavo **Oselj**. Nasprotno v nemškem jeziku ni priimka **Esel**. Vendar pa je v njem priimek **Hund**, medtem ko ustreznega slovenskega priimka **Pes** ni. Obstaja samo priimek **Pesjak**, ki je izpeljanka na *-ak* iz *pes* prek pridevnika *pesji* 'pasji' in je pomenila 'rejec psov', morda tudi podobno kot beseda *pesjan* 'hudoben, nasilen človek'.

Očitno so ali so bile v posameznih jezikih razlike v ocenjevanju negativnih metafor in psov. To vpliva na njihovo uporabo za imenske podstave. Včasih o tem odločajo že pomenski razločki med sopomenkami, v slovenščini npr. med besedama *pes* in *cucek*. Slednja pomeni slabšalno 'majhen, zanikr pes' ali 'pes nasploh' (tudi narečno). Njen metaforični pomen 'pohleven, bojazljiv človek' je bil uporabljen za imensko podstavo, iz katere je prek vzdevka nastal priimek **Cucek**.

Podobno kot *pes* ni bila za imensko podstavo uporabljena beseda *svinja*⁷, ki se razen v zelo negativnem metaforičnem pomenu nizko 'ničvreden, malovreden človek' rabi kot huda psovka. Obstajajo pa priimki **Prašiček** (prim. manjšalno in ljubkovalno *prašiček*), **Krulc**, **Krulčič**, **Krulec**, **Krulej**, **Kruljc**, **Kruljec** (prim. *kruliti* in ekspresivno *krulec* 'prašič'), a tudi **Merjasec** (prim. *merjasec* 'odrasel samec prašiča', preneseno nizko 'pohoten, nasilen moški').

Iz goveje družine se kot zelo negativne metafore in psovke uporabljajo *bik* slabšalno 'neumen, omejen, zabit človek', a tudi ekspresivno 'zelo močan in orjaški moški', *vol* slabšalno 'neumen, nedomiseln človek' in *krava* nizko 'grob, nevzgojen človek' in 'kdor veliko, požrešno pije'. Kot imenske podstave so danes prepoznavni samo v priimkih izpeljankah, kot so **Bikošek**, **Bikovič**, **Bikovšek** (tj. prek pridevnikov *bikov*, *bikovski* – **bikovski* + -jak = **Bikovšek**, **Bikošek** in *Bikov sin* = **Bikovič**), **Volaj**, **Volarič**, **Volavc**, **Volavec**, **Volc**, **Kravanja**, **Kravarič**, **Kravec**, **Kravina**, **Kravos**. Mlajša in metaforično manj negativna člana goveje družine *junec* in *tele* sta v priimkih **Junc** in **Telč**, **Telček**, **Telič**. Pri priimkih **Telč**, **Telček**, **Telič** je očitno, da se negativna metaforičnost besede *tele* nizko 'nespameten, neumen človek zlasti zaradi mladosti, nezkušenosti' omili z manjšalnimi ali ljubkovalnimi sufiksi *-č*, *-ček*, *-ič*. Skupni naziv za govejo družino je *govedo*, ki je imenska podstava za priimke **Govedič**, **Govednik**, **Govejšek**, **Govek**, **Govekar**. Na nastanek prvih dveh je vplivala verjetno metaforična raba izraza *govedo* slabšalno 'neroden, navadno surov človek' (prim. pridevnika *govedast* in *goveden* v pomenu

⁷ Tudi nemško *Schwein* 'svinja' ni uporabljeno kot imenska podstava ali vsaj ne splošno nemška. Tako bi lahko sklepali po tem, da je ni v knjigi *Das große Buch der Familiennamen* Horsta Naumanna iz leta 1994.

‘neumen kot vol, kot živina’ ter *zagoveden* slabšalno ‘neroden, surov’ in *zagovednež* slabšalno ‘neroden, surov človek’). Priimki **Govejšek**, **Govek** in **Govekar** so izvorno povezani s pridevnikom *goveji* ‘nanašajoč se na govedo’, pri čemer je pri **Govejšek** in **Govekar** treba izhajati iz krajevnega, zaselkega ali ledinskega imena *Govejek*, *Goveji dol* ipd. Prvotni pomen teh dveh priimkov je bil torej ‘prebivalec Govejka itd. ali prišlek iz Govejka itd.’. Priimka **Govek** in **Govekar** sta se prvotno glasila **Govej(e)k**, **Govejkar**. Priimek **Govek** je torej tudi povezan s krajevnim, zaselkim ali ledinskim imenom *Govej(e)k*, možno pa ga je prek vzdevka razlagati tudi iz besede *govejek* ‘goveji iztrebek’.

Kot psovka se poleg negativne metaforične rabe uporablja tudi *konj*: slabšalno ‘velik, neroden človek’. Zato ta naziv ni bil uporabljen kot vzdevek oziroma priimek, ampak samo njegove manjšalnice, kar dokazujejo priimki **Konjc**, **Konje**, **Konjiček**. Podobno bi lahko rekli za feminativ *kobila*, s katerim so danes povezani priimki **Kobilca**, **Kobilica**, **Kobiljšek**, **Kobilšek**.

V priimkih so dobro zastopani poimenovanja članov ovčje družine in z njo povezani izrazi: **Ovca**, **Oven**, **Jarc**, **Jarec**, **Merkač**, **Bravc**, **Bravec**, **Bac**, **Ovčak**, **Ovček**, **Ovčakar**, **Učak**, **Učakar**, **Jagnje**. Sem spadata tudi priimka **Koštrun** (1971: 48) in **Pugelj** (1971: 451, 1994: 467). Priimek **Pugelj** izhaja iz naziva *pugelj* v pomenu ‘koštrun’ (gl. Pleteršnik II, 362). Narečno *pugelj* ‘koštrun’ se je torej v priimkih bolj uveljavilo kot splošno slovensko *koštrun* ‘skopljen oven’, ki sicer izhaja iz italijanskega *castrone* ‘skopljenec; skopljen oven’ (podrobneje gl. *Živali v prispodobah 1* pri **ovca**, 279–280).

Najbolj opazno po številu in pogostnosti pa se v priimkih pojavljajo nazivi ptic – od domačih do ostalih, kar seveda velja tudi za metaforiko, frazeologijo in simboliko. Tako sta najpogostejša med temi priimki **Kos** (1994: 4051) in **Golob** (1994: 4039), ki zavzemata 10. in 11. mesto med priimki v Sloveniji. Leta 1994 so jima sledili: 31. **Zajc** (2445), 32. **Medved** (2411), 49. **Erjavec** (1849), 50. **Jereb** (1830), 53. **Lesjak** (1749), 68. **Ribič** (1603), 70. **Maček** (1589), 71. **Jelen** (1585), 90. **Rus** (1436), 99. **Kosi** (1374), 103. **Zver** (1347), 104. **Žizek** (1343), 105. **Vovk** (1330), 109. **Jarc** (1300), 117. **Jazbec** (1241), 122. **Šinkovec** (1217), 132. **Volk** (1164), 152. **Čuk** (1084), 219. **Strnad** (881), 221. **Kukovec** (878), 225. **Brglez** (875), 227. **Muhič** (867), 256. **Zajec** (819), 259. **Vuk** (814), 285. **Fink** (765), 296. **Rijavec** (748), dalje **Krapež** (735), **Kozar** (711), **Gril** (708), **Pajk** (704), **Kokot** (689), **Kurnik** (674), **Senica** (667), **Čuček** (644), **Pišek** (636), **Murn** (620), **Medvešek** (597), **Oven** (582), **Mulec** (578), **Grilec** (577), **Vučko** (577), **Žerjav** (574), **Jelenc** (573), **Orel** (563), **Jazbinšek** (558), **Žužek** (555), **Petelin** (523), **Zavec** (516), **Švab** (509), **Keber** (505), **Janc** (501), **Škrlj** (500), **Rak** (493), **Škrjanec** (490), **Kravanja** (489), **Kozjek** (488), **Mulej** (477), **Kozel** (474), **Žohar** (469), **Jež** (468), **Kozole** (467), **Pugelj** (467), **Šegula** (465), **Sovič** (459), **Kapun** (458), **Golobič** (453), **Jelenko** (448), **Vodeb** (441), **Rakuša** (440), **Lisjak** (437), **Škorjanc** (431), **Ovčar** (409), **Remic** (406), **Čuš** (405), **Škrlec** (393), **Nahtigal** (378), **Berglez** (377), **Jerebic** (368), **Žerjal** (367), **Pajek** (360), **Žunič** (359), **Vrabec** (347), **Vuga** (344), **Rakar** (341), **Zajšek** (341), **Ureh** (339), **Čibej** (336), **Žabkar** (335), **Kozlovič** (330), **Legat** (328), **Povh** (321), **Škerjanc** (321), **Merhar** (320) (gl. prvih 1200 priimkov

v Sloveniji 1994 po podatkih Centralnega registra prebivalstva Zavoda za statistiko Republike Slovenije).

Iz seznama prvih 1200 priimkov v Sloveniji je mogoče razbrati, da imajo priimki iz nazivov ptic zelo opazno vlogo v tudi sicer zelo veliki skupini priimkov, ki izhajajo iz nazivov za živali. Izven tega seznama je ostalo precej priimkov iz nazivov za živali, ki so obravnavane v *delu Živali v prispodobah* (podatki so iz leta 1971): **Bolha** (135), **Cucek** (52), **Čebela** (55), **Čeru** (99), **Červ** (52), **Črv** (179), **Črvek** (15), **Črvič** (14), **Gosak** (266), **Gosar** (201), **Govedič** (127), **Govednik** (71), **Govejšek** (52), **Govek** (62), **Govekar** (241), **Jastrobnik** (16), **Kač** (193), **Kačar** (58), **Kačič** (246), **Kačičnik** (116), **Kačnik** (29), **Kačun** (11), **Kokošar** (104), **Komar** (263), **Konjiček** (24), **Krt** (175), **Kert** (150), **Krulc** (150), **Krulčič** (19), **Krulec** (92), **Krulej** (26), **Krulič** (29), **Kruljc** (28), **Kukojca** (31), **Kukovica** (96), **Kukec** (301), **Kur** (28), **Kuraj** (39), **Kure** (184), **Kuri** (86), **Kurnjek** (26), **Kurnja** (153), **Lesica** (34), **Miš** (28), **Mišak** (12), **Mišič** (241), **Miše** (19), **Mišica** (20), **Mišigoj** (90), **Mišjak** (26), **Mravinec** (81), **Mravlak** (19), **Mravlja** (121), **Mravljak** (331), **Mravlje** (220), **Muha** (202), **Muhar** (50), **Orlač** (77), **Orlačnik** (22), **Orlčnik** (17), **Orlič** (55), **Orličnik** (28), **Osel** (17), **Oselj** (46), **Pesjak** (240), **Peteh** (86), **Petelinc** (111), **Petelinek** (27), **Petelinkar** (40), **Petelinšek** (222), **Polh** (129), **Povh** (285), **Ptičar** (34), **Ftičar** (88), **Ptiček** (32), **Rac** (111), **Race** (68), **Racman** (88), **Raček** (11), **Račič** (378), **Račnik** (67), **Rakun** (114), **Rakuš** (85), **Rakušček** (104), **Rakovnik** (70), **Rakovič** (98), **Ribar** (36), **Ribarič** (114), **Ribaš** (50), **Ribičič** (15), **Ribnikar** (263), **Sokol** (36), **Soko** (62), **Sokolič** (42), **Sokolov** (19), **Sokolovič** (33), **Sova** (27), **Sovan** (10), **Sovec** (96), **Sraka** (232), **Srakar** (94), **Srna** (28), **Srne** (12), **Srnc** (48), **Srnjak** (25), **Srnko** (53), **Sršen** (279), **Ščurek** (24), **Ščurk** (43), **Vovčko** (53), **Vovko** (180), **Vrabec** (291), **Vrabel** (35), **Vrabelj** (58), **Vrabič** (250), **Vrabl** (236), **Zmajšek** (14), **Žabar** (54), **Žabčič** (14), **Žabjek** (101), **Žabnikar** (24), **Žolnik** (24).

Navedena statistična spiska seveda ne vsebuje vseh priimkov, ki so nastali iz živalskih nazivov, omogočata pa bralcu, da razmišlja tudi o pravopisni podobi obravnavanih priimkov. Pogosto so narečne, neknižne oblike priimkov številnejše, kar je razvidno iz naslednjih primerov: **Zajc** (2445): **Zajec** (819): **Zavec** (516); **Vovk** (1330): **Volk** (1164); **Žerjav** (574): **Žerjal** (367), **Brglez** (875): **Berglez** (377); **Erjavec** (1843): **Rijavec** (748); **Lesjak** (1749): **Lisjak** (437); **Lesica** (34): **Lisica** (15); **Škrjanec** (490): **Škerjanc** (321): **Škorjanc** (431); **Pajk** (721): **Pajek** (232); **Pajenk** (61); **Povh** (150): **Polh** (321); **Kert** (150): **Krt** (175), **Ptičar** (34): **Ftičar** (88); **Ščurek** (24): **Ščurk** (43); **Vrabec** (291): **Vrabel** (35): **Vrabelj** (58): **Vrabič** (250): **Vrabl** (236).

Ugotovitev, da mnogi priimki niso zapisani v skladu z današnjim pravopisom, velja tudi za priimke iz drugih imenskih osnov, ne samo živalskih.

O zgodovinski razsežnosti priimkov je bilo nekaj povedano že v začetku. Dodal bi samo še to, da se ti priimki pojavljajo že v naših najstarejših listinah, urbarjih in drugih virih. Razpravljanje o zgodovinskem aspektu obravnavanih priimkov zasluži posebno obravnavo. Tu sem hotel pravzaprav le opozoriti na pomembno skupino priimkov, ki je tesno povezana s človekovim zaznavanjem in pojmovanjem živalskega sveta in narave sploh. Iz tega zaznavanja in pojmovanja izhajajo

vse živalske primere, dalje metafore kot višja stopnja tega pojmovanja, za temi pa frazeologemi in pregovori, ki izhajajo iz človekovih predstav o živalskem svetu in človekovi vlogi v njem. Vse to je v sintetizirani obliki združeno v živalski simboliki, ki je v organskem sozvočju z živalsko frazeologijo v najširšem pomenu. Glede na to so priimki, ki so neposredno ali posredno nastali iz živalskih nazivov, poimenovanj, pomemben del človekovega odnosa do živalskega sveta, pojmovanja tega sveta in vedenja o njem. Zato brez dvoma zaslužijo našo pozornost in težnjo po razkrivanju njihovega nastanka.

Viri in literatura

- BAJT, M., LIPIČAR, M., Osebna imena, *Varnost* 1979, 7/8, 332–338.
- BELA, K., *The world of Names*, Budapest 1978.
- BEZLAJ, F., *Eseji o slovenskem jeziku*, Ljubljana 1967.
Etimološki slovar slovenskega jezika, Prva knjiga A–J, Ljubljana 1976.
 Druga knjiga K–O, Ljubljana 1982. Tretja knjiga P–S, Ljubljana 1995.
Slovenska vodna imena I. del (A–L), Ljubljana 1956, II. del (M–Ž), Ljubljana 1961.
 Slovenski imenotvorni proces, *JiS X* (1965), 113–118.
 Stratigrafija Slovanov v luči onomastike, *JF XIII* (1958), 83–95; *SR XI* (1958), 35–56.
Začasni slovar slovenskih priimkov, Ljubljana 1974.
- BLAZNIK, P., *Urbarji freisinške škofije, Srednjeveški urbarji za Slovenijo*, Zvezek četrti, SAZU v Ljubljani 1963.
- BOSANAC, M., *Prosvjetin imenoslov*, Zagreb 1984.
- BRONIŠ, P., *Die slavischen Familiennamen in der Niederlausitz*, Bautzen, 1867.
- BREZNIK, A., O zloženkah v slovenščini, *Razprave AZU II*, 55–76.
 Priimki iz starih svetniških imen, *Koledar Mohorjeve družbe 1942*, 68–70.
- BUNC, S., Janez v slovenskih priimkih, *Slovenski narod* 26. 3. 1945.
 Jurij v slovenskih priimkih, *Slovenski narod* 30. 4. 1945.
 O nastanku, razvoju in pomenu priimkov, *JiS VIII* (1962–1963), 174–177.
 Pogled v slovensko onomastiko, *SR IV* (1951), 77–86.
- BURKART, W., *Neues Lexikon der Vornamen*, Köln 1987.
- BYSTRONŃ, J., *Nazwiska polskie*, Lwów 1927.
- COTTLE, B., *The Penguin Dictionary of Surnames*, second edition, London 1978.
- DAUZAT, A., *Dictionnaire étymologique des noms de familles et prénoms de France*, Paris 1951.
Les noms de famille de France, Paris 1949.
Les noms de personnes, origine et évolution, Prenoms – Noms de famille – Surnoms – Pseudonymes, Paris 1950.
- GESTRIN, F., *Mitninske knjige 16. in 17. stoletja na Slovenskem*, SAZU Ljubljana 1972.
- GLONAR, J., *Poučni slovar*, Ljubljana 1931–1938.
Slovar slovenskega jezika, Ljubljana 1936.

- GORBANEVSKIJ, M. V., *V mire imën i nazvanij*, 1983.
V mire imën i nazvanij, 2. izd., Moskva 1987.
- GORIČAR, M., Doneski k postanku in pisavi rodbinskih priimkov in hišnih imen med Slovenci, *Etnolog* XII (1939), 82–122.
- GOTTSCHALD, M., *Deutsche Namenkunde*, Berlin 1971.
- GRKOVIĆ, M., *Rečnik ličnih imena kod Srba*, 1977.
- HAJNŠEK HOLZ, M., Lastna imena v Murkovem slovarju, *Murkov zbornik*, Referati s simpozija Anton Murko in njegov čas, ur. Marko Jesenšek, Maribor 1999, 292–303.
- HANKS, P., HODGES, F., *The Oxford Minidictionary of First Names*, Oxford 1986.
- IVAŠKO, V. A., *Kak vybirajut imena*, Minsk 1988.
- JAKOPIN, F., Jezikovna in pisna adaptacija imen v besedilih 16. stoletja, *Zbornik Družbena in kulturna podoba slovenske reformacije*, SAZU Ljubljana 1986, 69–75.
O naših imenih in priimkih, *Slovenski koledar* 1979, 153–155.
Osebna imena na Slovenskem ob prehodu v 16. stoletje, *XX. seminar slovenskega jezika, literature in kulture* 1984, 275–284.
Slovenski priimki, *Naši razgledi* 28. 1. 1977.
Poglavja iz slovenske antroponimije, Ljubljana 1979 (doktorska disertacija).
Struktura slovenskih priimkov v statistični osvetlitvi, *SRL* (1977), *kongresna*, 5–25.
- JURANČIČ, J., O priimkih pri južnih Slovanih, *SRL* (1977), *kongresna*, 27–39.
Kartoteka za Slovar slovenskega knjižnega jezika.
- KEBER, J., *Leksikon Cankarjeve založbe*, področje Rojstna imena, Ljubljana 1973.
Priimki v Skokovem in Bezlajevem etimološkem slovarju, *Onomastica jugoslavica* 8, 1979 (izšlo 1980), 125–136.
O slovenskih priimkih, *Pionir* 1981/82, št. 1, 6–7.
Naši priimki, *Nova raziskovalna naloga*, *Pionir* 1981/82, št. 2, 12–14.
O izvoru naših priimkov, *Pionir* 1981/82, št. 2, 14–15.
O izvoru priimkov na -šek, *Onomastica jugoslavica* 9, 1982, 229–236.
Leksika in frazeologija iz osebnih imen, *Zbornik šeste jugoslovenske onomastične konferencije*, Beograd 1987, 437–443.
Leksikon imen, *Izvor imen na Slovenskem*, Celje 1988.
Leksikon imen, *Izvor imen na Slovenskem*, druga, dopolnjena izdaja, Celje 1996.
Srečati, poljubiti Matildo ali matildo?, *Glasnik slovenskega etnološkega društva* 1993, 33/4, 95–97.
Nekateri semantični vidiki in motivi prehoda osebnih imen v občna imena v slovenščini, *Traditiones* 23, Ljubljana 1994, 27–32.
Namenforschung in Slowenien, v knjigi *Namenforschung, Name Studies, Les noms propres, 1. Teilband / Volume 1 / Tome 1*, Walter de Gruyter, Berlin, New York 1995, 233–235.
The Origin of Slovene Surnames, *Slovenija* 6, 1992, št. 2, 47–49, 1992/93, št. 4, 48–49; *Slovenija* 7, 1993, št. 2, 58–59, št. 3, 57–58; *Slovenija* 8, 1994,

- št. 1, 61–62, št. 2, 49–50, št. 3, 62–64, št. 4, 53–54; *Slovenija* 9, 1995, št. 1, 57–59, št. 2, 59–62, št. 3, 59–61, št. 4, 62–63; *Slovenija* 10, 1996, št. 1, 56–57, št. 2, 60–61, št. 3, 57–58, št. 4, 57–59; *Slovenija* 11, 1997, št. 1, 62–64, št. 2, 58–60, št. 3, 60–62, št. 4, 52–54; *Slovenija* 12, 1998, št. 1, 57–59, št. 2, 50–52, št. 3, 58–60, št. 4, 56–58; *Slovenija* 13, 1999, št. 1, 52–55, št. 2, 59–61,...
- Živali v prispodobah* 1, 2, Celje 1996, 1998.
- Priimki v Sloveniji, *Slovenski izseljenski koledar '96*, Ljubljana 1996, 84–86.
- Osebna imena v Sloveniji kot dokazila slovenske identitete, *Traditiones* 26, Ljubljana 1997, 101–108.
- Ženska imena v Sloveniji, DERGANČ, Aleksandra (ur.), *XXXIII. Seminar slovenskega jezika, literature in kulture*, Zbornik predavanj, Ljubljana, Filozofska fakulteta, Oddelek za slovanske jezike in književnosti, 1997, 33–43.
- KNAPPOVÁ, M., *Jak se bude jmenovat?*, Praha 1985.
- KONDRAT'EVA, T. N., *Metamorfozy sobstvennogo imeni*, 1983.
- KOS, D., *Urbarji za Belo krajino in Žumberk (15.–18. stoletje) I, II*, Ljubljana 1991.
- KOS, F., Črtice o priimkih, *LZ XIII/1893*, št. 3, 170–172.
Gradivo za zgodovino Slovencev v srednjem veku, Prva knjiga, Ljubljana 1902, Druga knjiga, Ljubljana 1906, Tretja knjiga, Ljubljana, 1911, Četrta knjiga, Ljubljana 1915, Peta knjiga, Ljubljana 1928.
 Ob osebnih imenih pri starih Slovencih, *LMS* 1886, Ljubljana, 107–151.
- KOS, M., Slovenska osebna imena v Liber confraternitatum Seccoviensis, *ČZN*, Maribor 1913/10, št. 1–2, 8–25.
Urbarji salzburske nadškofije, Srednjeveški urbarji za Slovenijo, Zvezek prvi, AZU v Ljubljani 1939.
Urbarji Slovenskega Primorja, Srednjeveški urbarji za Slovenijo, Zvezek drugi, SAZU v Ljubljani 1948.
- KOŠMRLJ, M., Dvočlenska antroponima v slovenskih krajevnih imenih, *Onomastica jugoslavica* 2, Ljubljana 1970, 102–117.
- KOŠTIÁL, I., Nekaj o naših imenih. Rodbinski priimki in krajevna imena, napravljena iz imen svetnikov, *Dom in svet* 17 (1904), 562–564, 626–629.
 Rodbinski priimki, napravljene iz krajevisnih imen, *Dom in svet* 28 (1905), 44–45, 110–111, 174–175, 243–244, 367–368, 439, 496, 562–563, 627–628, 691.
 Rodbinski priimki iz zemljepisnih imen, *Dom in svet* 19 (1906), 500, 562–563, 630–631, 705–706, 776.
- KOTNIK, B., *Zgodovina hiš južne Koroške*, 1. knjiga (občina Bilčovs), 2. knjiga (občina Kotmara vas), 3. knjiga (občina Bistrica v Rožu), 4. knjiga (občina Rožek), 5. knjiga (občina Št. Jakob v Rožu), Celovec – Ljubljana – Dunaj 1992, 1993, 1995, 1996, 1997.
- Krajevni leksikon Slovenije*, I. knjiga, Ljubljana 1968, II. knjiga, Ljubljana 1971, III. knjiga, Ljubljana 1976, IV. knjiga, Ljubljana 1980.
- KRONSTEINER, O., *Die alpenlawischen Personennamen*, Wien 1975.

- Leksik prezimena socijalističke republike Hrvatske*, Zagreb 1976.
- LUCU, A., *Imenski horoskop*, Ljubljana 1990.
- MAKOVEC, J., *Korenine. Priimki na Murskem polju (1669–1900)*, Murska Sobota 1987.
- MARETIČ, T., O narodnim imenima i prezimenima u Hrvata i Srba, *Rad* LXXXI, 1886, 81–146, *Rad LXXXII*, 1886, 69–154.
- MARUŠIČ, A., Imena in priimki, *Domovina* 1867, št. 33, 35, 37, 38, 40, 43, 46–52.
- MERKŪ, P., *Slovenski priimki na zahodni meji*, 1982.
- Svetniki v slovenskem imenoslovju, *Mladika*, Trst 1988, XXXII, št. 1, 1–8, št. 2/3, 9–12, št. 4, 13–16, itd.
- Svetniki v slovenskem imenoslovju*, Trst 1993.
- Il »*Libro di perticationi*« del Notaro Giusto Ravizza (1525): il testo e l'analisi dei nomi personali, di istituzioni e di luoghi, Trieste 1994.
- MIHELIČ, D., *Najstarejša piranska notarska knjiga (1281–1287/89)*, SAZU 1984.
- MIKLOŠIČ, F., *Die Bildung der slavischen Personen- und Ortsnamen*, Heidelberg 1927.
- MIŠIČ, F., O ledinskih in hišnih imenih okoli Solčave, *ČZN* XXXIII, 1938, 191–201.
- MRDAVŠIČ, J., *Krajevna in domača imena v Črni na Koroškem in njeni širši okolici*, Ravne na Koroškem 1988.
- Namenkundliche Informationen*, Leipzig.
- NAPOTNIK, M., Imenopis konjiške nadfare, *Kres* 1886, 37–47, 122–131, 193–204, 289–299.
- NAUMANN, H., *Das große Buch der Familiennamen*, Niedernhausen, 1994.
- NIKONOV, V. A., *Imja i občestvo*, Moskva 1974.
- Iščem imja*, Moskva 1988.
- Onomastica jugoslavica*, 1, Ljubljana 1969, 2, Ljubljana 1970, itd.
- OVSEC, D., Imena, *Pionir* 1980–1981.
- Nomen est omen, *Mladina* 1978, št. 52, 44 d.
- Jožef. O izvoru imena ter vse moške in ženske oblike, Kranj 1996.
- PLETERŠNIK, M., *Slovensko-nemški slovar*, Prvi del A–O, v Ljubljani 1894, Drugi del P–Ž, v Ljubljani 1895.
- RAMOVŠ, F., *Zbrano delo, druga knjiga, Razprave in članki*, ur. akademik Jože Toporišič, Ljubljana 1997.
- RIBNIKAR, P., *Blejske podložniške prisege patrimonialnega sodišča Bled*, Ljubljana 1976.
- Rječnik simbola*, Priredila J. Chevalier in A. Gheerbrant, Zagreb 1983.
- ROGIĆ, P., Lična i porodična imena u jeziku, *Rad JAZU*, knjiga 303, Zagreb 1955, 211–231.
- RÖHRICH, L., *Lexikon der sprichwortlichen Redensarten*, 1, 2, Freiburg, Basel, Wien 1973, 1974.
- RYMUT, K., *Nazwiska Polaków*, Wrocław 1991.
- SEIBICKE, W., *Die Personennamen im Deutschen*, Berlin, New York 1982.
- Vornamen*, Frankfurt am Main 1991.
- SKOK, P., *Etimologijski rječnik hrvatskoga ili srpskoga jezika* I, Zagreb 1971, II.

Zagreb 1972, III. Zagreb 1973, IV, Zagreb 1974.

Slovar slovenskega knjižnega jezika I, Ljubljana 1970, II, Ljubljana 1975, III, Ljubljana 1979, IV, Ljubljana 1985, V, Ljubljana 1991.

Slovenska krajevna imena, Leksikon Cankarjeve založbe, Ljubljana 1985.

SMOLEJ, V., O osebnih imenih v Finžgarjevem romanu *Pod svobodnim soncem*, *Jezik in slovstvo* XXX, 1984/85, 204–206.

SNOJ, M., *Slovenski etimološki slovar*, Ljubljana 1996.

STOMATOSKI, P., Nadimak u sistemu imenovanja kod Makedonca, *Četrta jugoslovska onomastična konferenca*, Ljubljana 1981, 479–489.
Makedonska onomastika, Skopje 1990.

SVOBODA, J., *Staročeská osobní jména a naše příjmení*, Praha 1964.

SCHEINIGG, J., Slovenska imena v starih listinah, *IMK* III, Ljubljana 1893, 8–13, 47–53, 94–101, 140–148.

ŠIMUNOVIĆ, P., *Naša prezimena*, porijeklo – značenje – rasprostranjenost, Zagreb 1985.

ŠIVIC-DULAR, A., Slovenski priimki na -en, *Četrta jugoslovska onomastična konferenca*, Ljubljana 1981, 507–518.

O osebnih imenih in priimkih v *Požganci* Prežihovega Voranca, *Odmev živega človeka in krajine*, Ravne na Koroškem 1983, 94–103.

ŠTREKELJ, K., *Slovenske narodne pesmi I–IV*, Ljubljana 1895–1898.

ŠUPUK, A., Klasifikacija prezimena po značenju, *Jezik* 15 (1967–1968), 121–127.

SCHWARZ, E., Orts- und Personennamen, Sonderdruck aus *Deutsche Philologie im Aufriß*, 2. überarbeitete Auflage, 1423–1594.

TAVČAR, Z., *Poklical si me po imenu*, Koper 1985.

TROST, P., Poznámky k teorii vlastního jména, *ZMK* XX (1979), št. 3–4, 307–315.

WENZEL, W., *Studien zu sorbischen Personennamen I, Systematische Darstellung*, Bautzen 1987, *II/1 Historisch-etymologisches Wörterbuch A–L*, Bautzen 1991, *II/2 Historisch-etymologisches Wörterbuch M–Ž*, Bautzen 1992.

WIMMER, O., *Handbuch der Namen und Heiligen*, Innsbruck 1956.

Zpravodaj místopisné komise, Praha.

Animal Metaphors as a Source for Names, Nicknames and Surnames

Summary

Author's book Animals in Language Imagery (Živali v prisposodobah) is a source of various parallel studies on animal names. One of such studies covers names, nicknames and surnames originating directly or indirectly from animal names. Animal metaphors and similes played an important role in the process of giving names and surnames. They represent a more or less obvious link between real, supposed or invented characteristics of animals, and the name, the nickname or the surname of the person who was named after a certain animal according to its characteristics.

The author found evidence that despite the implementation of foreign names of Christian saints the old Slovenian names from animal names were fully included in the process of assigning surnames on Slovenian territory. The large fund of contemporary surnames originating from animal names is divided into three groups, according to form and derivation:

- 1. surnames that are equal in form to the animal names from which they originate;*
- 2. surnames derived from the first group by suffixation;*
- 3. surnames in indirect connection with animal names.*

In the central part of his article the author shows the connection between surnames and contemporary animal similes and metaphors, based on material from the book Animals in Language Imagery and the Dictionary of Standard Slovenian (Slovar slovenskega knjižnega jezika). Exhaustive presentation of these surnames with regard to their frequency follows the central part.

The author's conclusion is that studies on surnames related to animal names, combined with studies on animal phraseologemes and symbols, may help to discover the old concepts and ideas of people in their co-existence with the animal world and nature in general.